

Vzpomínka na Josefa Glogara

Kapitulní vikář Josef Glogar

Téměř polovinu období starého režimu vedl olomouckou arcidiecézi Josef Glogar, nejprve jako generální, později jako kapitulní vikář. Tyto úřady zastával v těžké době a není tedy divu, že v pohledu na jeho osobu je řada tendenčních názorů a nebo snaha o něm pomlčet.

Josef Glogar se narodil 17. prosince 1891 v malé moravské vesnici, čítající tehdy něco přes osm set obyvatel, v Bernarticích nad Odrou. Tatínek Florián Glogar měl s manželkou Karolinou třináct dětí, a proto byl malozemědělcem, zedníkem i kostelníkem. Syn Josef vyrůstal ve zbožném prostředí, bernartickým farářem byl tehdy Karel Hanák (1846–1915), který malého Josefa velmi ovlivnil. Josef Glogar chodil do školy v rodišti, gymnázium vystudoval v Moravské Ostravě a teologii v Olomouci, tam byl také světicím biskupem Karlem Wisnarem 5. července 1915 vysvěcen na kněze. Farář Hanák se svěcením a primice nedožil, chybělo mu pár týdnů života, aby mohl být svědkem radostné události nejen pro bernartickou farnost, ale i pro něho samého.

Novokněz Glogar nastoupil jako kooperátor do Velkého Týnce a v roce 1920 se stal olomouckým dómským vikářem. Při olomoucké katedrále bývalo dvanáctičlenné vikářské kolegium, které zastupovalo kanovníky především v duchovní správě dómské farnosti a pracovalo také v konzistoři. Za dómské vikáře bývali vybíráni kvalitní kněží, kterým se později otevírala takto cesta k vyšším úřadům.

První vikář jako administrátor farnosti sv. Václava fakticky zastával úřad faráře, protože právně farářem byla kolektivně celá metropolitní kapitula. Glogar byl členem tohoto vikářského kolegia třicet let a navíc pracoval v konzistoři jako protokolista, a tak získal důkladnou znalost arcidiecéze.

Byl také výborný zpěvák, a proto v seminárii vyučoval liturgickému zpěvu. Angažoval se v řadě spolků a organizací, přispíval do novin a časopisů, byl zván na různé slavnosti jako kazatel. Poznal chod arcidiecéze za arcibiskupů Skrbenského, Stojana, Prečana i Matochy.

Dne 1. září 1939 byla v Olomouci pozatýkána gestapem řada osobností nepohodlných okupantům, například arcibiskupský sekretář Stanislav Zela, generální vikář Jan Martinů, později známý historik Bohumil Zlámal, tehdy kaplan u sv. Mořice, a také dómský vikář Glogar. Skončil v koncentračním táboře Dachau. Zde vynikl jako statečný muž, podařilo se mu propašovat i dopis arcibiskupu Prečanovi od olomouckých kněží zde vězněných. Navázal zde řadu kontaktů, které po válce využil. Téměř šest let bylo krutou přípravou na další úkoly, které před Glogarem vyvstaly po skončení války. Vrátil se do Olomouce a jako osvobozený vězeň se zapojil nejen do církevního, ale jako starý známý veřejný činitel i do politického života. Byl finančním referentem na Městském národním výboru v Olomouci a byl činný ve Svazu protifašistických bojovníků. Když arcibiskup Matocha se musel postarat o chod arcidiecéze jmenováním nových kanovníků, byl 13. února 1951 Josef Glogar instalován za sídelního kanovníka spolu s Františkem Kubíčkem, Otakarem Trtílkem a Rudolfem Havelkou. Sázelo se na to, že režim proti Glogarovi nic nemá a on je schopen komunikovat s představiteli státní moci, na což měl málokdo předpoklady diplomatické, lidské i církevní.

Po roce ho arcibiskup Matocha jmenoval generálním vikářem, na jehož bedrech, při faktické internaci arcibiskupově, spočinulo vedení arcidiecéze, byť právně i lidsky ve velmi nezáviděníhodné situaci, kdy arcibiskup neměl valnou představu, co se děje venku a žil ve svých představách, realita byla však nesmírně těžká a s tou se musel potýkat právě Glogar. Režim arcibiskupa uznával jako ordináře, nikdy jej nezbavil jeho postavení, ale znemožnil mu až na drobnosti výkon funkce. Glogar se tak ocitl mezi mlýnskými kameny. Současně s funkcí generálního vikáře dostal jmenování třetím infulovaným prelátem – arcijáhmem metropolitní kapituly. Instalace se konala slavnostně za přítomnosti arcibiskupa, aby bylo dáno světu na vědomí, že olomoucký arcibiskup Macocha žije a úřaduje. Ve jmenovacím dekretu arcibiskup své jmenování zdůvodnil, že rozhodl Glogarův „život kněžský, pastorační činnost, životní zkušenost...“

Glogar se tehdy v projevu vyjádřil takto: *Bože, žehnej naší arcidiecézi, posvěcené životem a působením našich svatých věrozvěstů Cyrila a Metoděje. Ano, to bude naší povinností, abychom si jako dělníci na vinici Páně pomáhali a navzájem se modlili.*

Oremus pro invicem!

Slibujeme Vaší Excelenci, že chcem vždycky míti na zřeteli čest a slávu Boží, zájmy sv. Církve, spokojenost našich kněží, konsolidaci náboženských poměrů v arcidiecézi, duševní a tělesné blaho našeho lidu, aby v míru a pokoji mohl vyvinouti své pracovní a budovatelské úsilí k prospěchu nás všech. (...)

Úřad generálního vikáře přijímám ve velmi významné době, kdy zastaralé řádstvo ustupuje novému teď zákonu, jak to denně zpíváme v našich kostelích. Úřad mi svěřený svatou Církví nepřijímám jako

vyznamenání, nýbrž jako vážný a odpovědný úkol, uložený mi Boží prozřetelností v dnešní době. Proto se obracím k vám, moji drazí spolubratři, abyste se mnou věrně pracovali na vinici Páně, abyste svědomitě plnili všechny své kněžské povinnosti, abyste všichni bez rozdílu zachovávali svornost a lásku bratrskou, abyste si navzájem neztěžovali pastorační práci. Naší pevnou zásadou budiž: unita fratrum – jednota bratří.

Té jednoty bylo třeba, když církev byla ohrožována státní politikou ve své existenci a jednota kněží byla rozbíjena ateistickým režimem. Devět let byl Glogar generálním vikářem. Nejprve jednou měsíčně mohl navštěvovat v úředních věcech arcibiskupa, později to bylo méně a méně často. Jednání byla nepříjemná, protože arcibiskup si myslel, že něco se dá vybojovat, Glogar v praxi poznal, že vedle pomoci Boží je nezbytná obezřetnost, trpělivost i diplomatická zdatnost. Sám sice byl předsedou Arcidiecézního mírového výboru katolického duchovenstva, ale jeho pozice byla velmi vratká. Situace se částečně změnila, když arcibiskup Matocha zemřel a 9. listopadu 1961 metropolitní kapitula zvolila Josefa Glogara kapitulním vikářem. Bylo mu sedmdesát let, ale stále ještě plný energie.

Tak jako v roce 1952, tak i k 1. lednu 1963, vzhledem k územně správní reorganizaci státu, provedl celkovou reorganizaci arcikněžství a děkanátů. Na rozdíl od Čech se mu podařilo, že každý okres byl rozdělen na více děkanátů, a tak se mohly udržovat lepší kontakty mezi kněžími, ale nebyl problém také ročně vykonávat děkanské vizitace. Složitým úkolem bylo platné a nezpochybnitelné doplnění metropolitní kapituly, ve které po smrti arcibiskupa kromě Glogara zbývali už jen Otakar Trtílek a Rudolf Havelka, nepočítaje tehdy ještě vězněného biskupa Zelu.

V roce 1963 po čtrnácti letech nastoupil jako kanovník Josef Vrana, dále byli jmenováni Alois Talanda, Bernard Přerovský a František Gavlas. Hrozilo nebezpečí, že kdyby nebyla kapitula schopna zvolit nového kapitulního vikáře, zasáhl by stát a došlo by k nějaké komplikaci jak na Slovensku v Banské Bystrici v roce 1950. Doplněním kapituly se takovému nebezpečí předešlo. Také kroměřížskou kapitulou zachránil před vymřením, když v roce 1965 jmenoval kanovníky Pavla Hanáka a Josefa Konvičku. Jmenování přišla na poslední chvíli, neboť v roce 1967 zemřel probošt Kutal, v roce 1968 poslední starý kanovník Kašpar a roku 1969 poslední čestný kanovník Medard Horák. Ač byl Glogar stařec, byl velmi aktivní, a to způsobem, který nebyl obvyklý mezi tehdejšími kapitulními vikáři. V roce 1963 se postaralo důstojné oslavy výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu, v roce 1965 obnovil beatifikační proces Antonína Cyrila Stojana, v roce 1968 dosáhl obnovení kněžského semináře v Olomouci.

Za Glogara začala probíhat liturgická reforma, zavedena čeština jako liturgický jazyk a s liturgickými změnami se hledaly cesty k oživení náboženského života. Glogar také vytvořil nový model ordináře. Dosud arcibiskupové, kromě konání vizitací, málokdy jezdili po arcidiecézi, Glogar se začal zúčastňovat kněžských pohřbů, oslav ve farnostech, oslav kněžských jubileí, na „mírových“ poradách se vytvářel způsob běžné účasti ordináře na setkáních a poradách kněžstva. To všechno bylo dříve jen snem. Po Glogarovi tento způsob stálého pohybu po arcidiecézi a přítomnosti mezi kněžími a laiky převzali i jeho nástupci. Protože světící biskup Tomášek jako biskup vystupoval minimálně, oficiálně neměl státní souhlas a od roku 1965 působil v Praze, druhý světící biskup Zela byl ve vězení a pak v internaci, ochotně Glogar souhlasil s tím, že z jiných diecézí mohli přijíždět v letech 1968 až 1969 biskupové na biřmování do olomoucké arcidiecéze. Největší starostí však byl projevující se nedostatek kněží.

Snažil se dostat do duchovní správy kněze z výroby, což se mu v naprosté většině případů podařilo. P. Josef Kubík (1911–1983) vyprávěl, jak mluvil s Glogarem o jeho úsilí získat pro něho, pro Kubíka, státní souhlas: „Milosti, co vy se nachodíte, abyste ten souhlas získal. Vyhodí vás a vy jdete znovu.“ „To víš, Josífku, musím, musím,“ byla Glogarova odpověď.

Co vykonal, to nikdo nechtěl vidět. V dubnu 1968 na velké schůzi kněží v Olomouci se na Glogarovu stranu postavil Boží služebník Antonín Šuránek. Připomenul Glogarova slova, do kterých shrnul svůj dojem z výkonu funkce generálního a kapitulního vikáře: „Kéž bych byl raději zemřel v Dachau.“ Smrt 11. října 1969 učinila Glogarovu pozemskému utrpení konec. Dne 16. října 1969 byl pohřben v rodných Bernarticích nad Odrou.

Konečně se ozvala slova, která vyzvedla jeho hlubokou lásku k církvi, osobní obětavost a věrnost Petrovu nástupci. Josef Glogar fakticky vedl olomouckou arcidiecézi v nejméně příznivých podmínkách a s velmi problematickým mandátem sedmnáct let, déle, než mnozí arcibiskupové a biskupové. Nebyl to světecký typ, ale, stejně jako brněnský kolega, kapitulní vikář Josef Kratochvíl, praktik, který při všem zaujetí pro věc Boží nepřestával být realistou. Mezi nástupci svatého Metoděje Glogarovo jméno nenajdeme, jeho přínos pro Metodějovu arcidiecézi však nesmíme zapomenout.

P. Vladimír Teřhal

Teřhal, Vladimír (2009): Vzpomínka na Josefa Glogara. Olomoucký arcidiecézní informátor č. 10, roč. 19., s 10–11. Arcibiskupství olomoucké.